

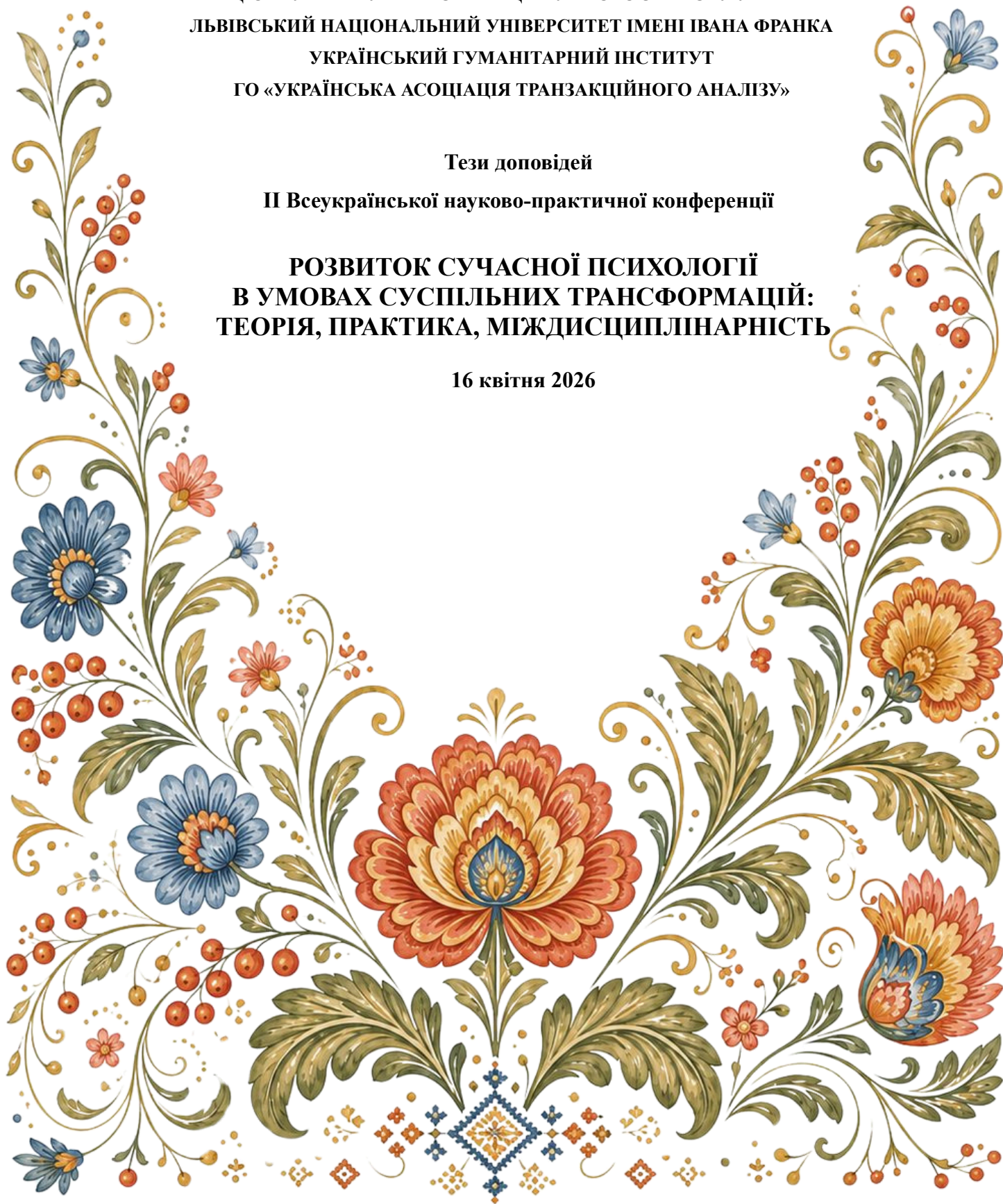
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
ГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ТРАНЗАКЦІЙНОГО АНАЛІЗУ»

Тези доповідей

II Всеукраїнської науково-практичної конференції

**РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ**

16 квітня 2026

УДК 159.9(062.552)

Тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції «РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ» (16 квітня 2026). Відп.ред.: Яворська Г.Ю., Яворський М.В., Сіренко А.Є., Мордюшенко С.М., Кривопишина К.С.. [Електронне видання]. Івано-Франківськ: Карпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2026. 258 с.

Рекомендовано до видання вченою радою факультету психології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №9 від 23 квітня 2026 року)

Збірник тез підготовлено за підсумками II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток сучасної психології в умовах суспільних трансформацій: теорія, практика, міждисциплінарність», яка відбулася 16 квітня 2026 року. У наукових доповідях представлено результати досліджень у галузях соціальної, клінічної, педагогічної, організаційної та реабілітаційної психології, з акцентом на сучасні виклики розвитку особистості та функціонування психіки.

Значну увагу приділено проблемам психічного здоров'я в умовах війни та соціальної нестабільності, зокрема питанням стресу, тривожності, депресивних станів, стресостійкості та психологічної адаптації різних груп населення. Розглянуто вплив цифрового середовища на когнітивні, емоційні та поведінкові процеси, а також особливості міжособистісної взаємодії, професійного розвитку та формування психологічного благополуччя.

У збірнику висвітлено сучасні підходи до психодіагностики, психологічного консультування та психотерапії, зокрема когнітивно-поведінкові та супервізійні практики. Видання відображає тенденцію до інтеграції теорії та практики й буде корисним для психологів, педагогів, психотерапевтів, соціальних працівників, студентів і науковців.

Слепко Софія. Специфіка копінг-поведінки працюючої та студентської молоді з урахуванням рівня їхньої резильєнтності.....	116
Сметанюк Ірина. Особливості мотиваційної сфери людей хворих на цукровий діабет 1 типу.....	117
Тарасюк Ася. Психологічні особливості стресостійкості в юнацькому віці.....	119
Хілько Світлана, Міняйло Олександра. Вплив духовної культури на сенс життя внутрішньо переміщених осіб в Україні.....	120
Чекурак Вікторія. Особливості я-образу в осіб з генералізованим тривожним розладом: теоретична експлікація проблеми.....	123

СЕКЦІЯ 4. ОСВІТА ТА ПСИХОЛОГІЯ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ

Бегагоєн Валерія. Феномен цифрової тривожності у підлітковому віці.....	126
Васько Антон. Особливості лідерських якостей студентів із різним соціометричним статусом.....	130
Гичко Анна. Психологічні особливості навчальної мотивації студентів в умовах використання штучного інтелекту.....	135
Гращенко Юлія. Особливості емоційного навантаження майбутніх психологів у процесі волонтерської діяльності.....	137
Заводовський Анатолій. Асертивність супервізора у груповій полімодальній багатофокусній супервізії.....	139
Лазарук Андрій. Удосконалення освітньо-професійної підготовки майбутніх психологів в умовах сьогодення.....	143
Махньова Анастасія. Розвиток навичок конструктивної взаємодії як складова конфліктостійкості майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту.....	146
Рябошапко Мирослава. Вплив емоційного інтелекту педагога на психологічний клімат у класі та успішність учнів.....	149
Сіткар Віктор. Особливості підготовки майбутніх психологів в контексті вивчення дисципліни «методика проведення психологічної експертизи» та «юридична.....	152
Типусяк Ірина. Особливості емоційної саморегуляції дітей молодшого шкільного віку в умовах цифрового середовища.....	156

СЕКЦІЯ 5. ПСИХОТЕРАПІЯ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ: ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Бондаренко Артем. Використання арттерапевтичних технік у роботі з військовими з психологічною травмою.....	160
Бондаренко Юрій. Використання технік сугестії та релаксації у реабілітації дорослих з психологічною травмою.....	162
Волощук Вікторія. Синдром емоційного вигорання молодих медичних спеціалістів різних профілів.....	164
Горенко Мар'яна. Майндфулнес як інструмент саморегуляції у психологічному консультуванні.....	166

дає однозначно позитивну відповідь: ЕІ піддається розвитку через спеціально організовані програми навчання й рефлексивну педагогічну практику.

Серед конкретних форм такої підготовки дослідники виокремлюють тренінги з управління стресом та саморегуляції, програми розвитку емпатії й соціальної обізнаності, техніки рефлексивного слухання й ненасильницької комунікації. Iram N. (2022) рекомендує шкільним адміністраторам розробляти спеціальні навчальні маршрути й програми підвищення кваліфікації, спрямовані саме на розвиток ЕІ педагогів, оскільки результати дослідження переконливо засвідчили: попри важливість ЕІ, більшість учителів мають недостатнє розуміння й визнання його значення для шкільного клімату.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, можна стверджувати, що емоційний інтелект педагога виступає системним чинником, який інтегрує особистісні ресурси вчителя з динамікою навчального колективу. Він не є ізольованою якістю, а радше каталізатором, що трансформує потенційно нейтральне або навіть напружене середовище в простір зростання, підтримки й спільного успіху. Разом з тим, теоретичний аналіз виявляє й певні лакуни. Більшість робіт фокусується на кореляційних зв'язках, тоді як експериментальних даних про ефективність конкретних програм розвитку емоційного інтелекту вчителів у воєнний період ще недостатньо. Крім того, потребує глибшого вивчення роль культурного контексту, як українські реалії війни модифікують прояв емоційного інтелекту порівняно з мирними країнами. Iram N. (2022), Channa N. (2025) та Parajuli G. (2025) пропонують цінні міжнародні перспективи, але їхні висновки вимагають адаптації до локальних умов, де емоційна підтримка набуває додаткового виміру національної стійкості.

Таким чином, теоретичні засади свідчать про те, що емоційний інтелект педагога є не додатковим, а необхідним елементом сучасної педагогічної майстерності. Він визначає якість психологічного клімату в класі, опосередковано впливає на академічну успішність учнів і сприяє загальному психологічному благополуччю всіх учасників освітнього процесу. Подальший розвиток теорії й практики в цьому напрямі дозволить не лише покращити якість освіти, а й зміцнити психологічну резиліентність українського суспільства в цілому.

Сіткар Віктор

кандидат психологічних наук, доцент
кафедри психології розвитку та консультування,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ» ТА «ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Актуальність. Стрімкі зміни, що відбуваються нині в усіх сферах українського суспільства, зумовлені низкою об'єктивних факторів, таких як ведення воєнних дій на території нашої держави, масове внутрішнє переміщення населення, економічна нестабільність, кризи в політиці, пандемія, стрімкий розвиток цифрових технологій, перехід до дистанційної форми навчання та діяльності, висока психологічна травматизація населення тощо, обумовлюють підвищений попит на послуги фахівців-психологів (Остролицька Л., Христюк О., 2024).

Професія психолога вимагає особливої підготовки. Діяльність психолога будь-якого профілю передбачає, в першу чергу, не просто роботу з людьми, а й з їх внутрішнім світом – особливостями психіки (Каблаш В.В., 2019).

Саме тому, важливу роль у розвитку та реалізації особистості відіграє вища освіта, завданням якої є не лише формування у фахівців міцних знань, умінь і навичок у певній професійній сфері, а й створення всіх необхідних умов для становлення творчої особистості. Перш за все, це набуває актуальності у психологічній освіті, оскільки в сучасних умовах формується нове уявлення про фахівця-психолога як про особистість, яка постійно розвивається та адаптується до викликів сьогодення. Головне завдання психолога полягає не лише в професійному вирішенні проблем інших людей, але й у вмінні долати власні проблеми, реалізувати свій потенціал і прагнути до самоактуалізації як унікальної цілісності, що є детермінантою та умовою досягнення успіху в житті.

Зазначене вище і зумовило **мету дослідження**, а саме: висвітлити особливості підготовки майбутніх психологів в контексті вивчення вибіркових дисциплін «Методика проведення психологічної експертизи» та «Юридична психологія» в ТНПУ імені Володимира Гнатюка.

Методи дослідження. Аналіз теоретичних джерел з проблеми підготовки майбутніх психологів за кордоном та в Україні; узагальнення інформації розроблених силабусів вибіркових навчальних дисциплін.

Основні результати дослідження. Вагоме значення для висвітлення зазначеної теми має те, що досвід професійної підготовки майбутніх психологів за кордоном дещо відмінний від українського. У США та країнах Європи підготовка фахівців першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю психологія здійснюється з опорою на такі принципи:

- 1) базова теоретична підготовка, що включає в себе біологічну психологію, соціальну психологію, теорію і методологію, психологію розвитку;
- 2) студенти мають можливість самостійно вибирати дисципліни, які вони хочуть вивчати. Такий підхід сприяє розвитку професійних навичок і конкретизує напрям в психології, яким хоче рухатися майбутній фахівець;
- 3) обов'язковою є професійна практика під керівництвом досвідчених психологів та складання проекту, захист якого відбувається в кінці завершення навчання в закладі вищої освіти (Каблаш В.В., 2019).

У США спрямованість у професійній підготовці орієнтована на студентів, які цікавляться наукою і тих, кому близька практична діяльність. Завдяки цьому, здобувачі освіти мають можливість вибирати серед безлічі навчальних курсів, як загальних, так і спеціальних. Зокрема, з психології студенти можуть вибирати серед трьох типів курсів:

- 1) *обов'язкові курси* (методологія наукових досліджень, експериментальна психологія, статистика);
- 2) *спеціальні курси*, пов'язані з напрямком в психології, який цікавить здобувачів освіти (клінічна психологія, консультативна психологія, психологія конфлікту тощо);
- 3) *інтегративні курси* (Каблаш В.В., 2019). «Інтегративний» в перекладі від латинської – «відновлення», «ціле». Відповідно, цілісність – основоположний принцип інтегральної психології. Цей підхід об'єднує досвід різних психологічних методик і практик. Зокрема, глибинну психологію, когнітивні науки, біхевіоризм, трансперсональний напрям, містичні вчення Сходу та Заходу.

Вважають, що всі вищезазнані підходи становлять важливу частину однієї великої істини. Об'єднання їх у загальну концепцію може розширити наше уявлення про свідомість і її роботу.

Інтегративний підхід передбачає, що психолог не прихильник якогось одного напряму, а використовує ідеї, методи, теоретичні положення з різних підходів. Залежно від запиту клієнта, він може застосовувати ці знання (інтегральна психологія, 2023).

Ми вважаємо, що професійна підготовка майбутніх психологів у закладах вищої освіти США в повній мірі дає змогу здобувачу освіти розвиватися як фахівцю, і, що є вкрай важливо – розвиватися у тому напрямку психології, в якому він буде надалі реалізовуватись як фахівець.

Система підготовки фахівців спеціальності «Психологія» в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка дещо відрізняється від американської. Навчальний план освітньої програми (ОП) Психологія передбачає: **обов'язкові** компоненти та **вибіркові** компоненти. Загальний обсяг освітньої програми становить 240 кредитів за 4 роки навчання (по 60 кредитів на кожен рік навчання; відповідно по 30 кредитів на семестр).

Обов'язкові компоненти включають *загальну підготовку* (9 навчальних дисциплін, обсяг яких становить 31 кредит) та *професійну підготовку*, що включає 23 навчальні дисципліни, плюс 2 курсові роботи (з теоретичної психології та практичної психології) та п'ять видів практики (ознайомлювальна, психологічна профілактична, діагностико-корекційна, психологічна реабілітаційна, психологічна консультативна). Загальний обсяг обов'язкових компонентів становить 173 кредити.

Вибіркові компоненти ОП відповідно теж включають компоненти *загальної підготовки* (15 кредитів) та *професійної підготовки* – 45 кредитів. Загальний обсяг вибіркових компонент становить 60 кредитів. До того ж передбачено ще й 7 кредитів на атестацію (відповідно 6 кредитів на підготовку кваліфікаційної роботи та 1 кредит на підготовку до атестаційного екзамену).

Зауважимо, що інтегральною компетентністю ОП Психологія є здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Окремо зупинимось на тому, що зазначені в статті навчальні дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи» та «Юридична психологія» включено у вибіркові компоненти ОП (блок дисциплін професійної підготовки). Зміст цих дисциплін розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми (ОПП). На кожен дисципліну виділено по 3 кредити. Вид підсумкового контролю – залік.

В силабусах до курсів зазначено, що: **метою дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи»** є: ознайомлення та озброєння студентів сучасними знаннями про предмет, завдання та методи психологічної експертизи; галузями застосування та технології проведення психологічної експертизи; специфікою особистісної та професійної готовності психолога до проведення психологічної експертизи в різних галузях психології (судово-психологічної, медико-психологічної, в галузі освіти, здатності давати свідчення, реклами, психолінгвістичної, почеркознавчої тощо).

Завдання дисципліни: формування у здобувачів освіти знання про особливості проведення психологічної експертизи в різних галузях психології. Практичні заняття спрямовані на набуття вмінь на основі наукових принципів психології робити аналіз проблем, які розглядає експертиза, з метою покращення ефективності діяльності та успішного здійснення професійних завдань; приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

Мета дисципліни «Юридична психологія»: формування у майбутніх фахівців системи знань та практичних навичок щодо особливостей психічних процесів та врахування їх закономірностей в системі «людина-право»; індивідуально-психологічних

особливостей особистості та використання знань про них в правозахисній діяльності; психологію злочинної поведінки особистості злочинця та злочинної групи; психологічні особливості слідства у справах неповнолітніх; психологічні основи полеміки у судовому процесі; динаміку особистості засудженого і виховний процес; адаптацію звільненого до умов життя на волі тощо;

Завдання зазначеного курсу: сформувати у студентів теоретичні знання та практичні навички, що спрямовані на формування умінь на основі наукових принципів юридичної психології робити аналіз проблем, які розглядає юридична психологія з метою покращення ефективності правозахисної діяльності, чіткого дотримання законності, успішного здійснення завдань правосуддя та перевиховання осіб, які скоїли злочин; вільно орієнтуватися в питаннях кримінальної, судової, виправно-трудова (пенітенціарної) психології та психології особистості; приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов'язків.

Щодо політики оцінювання в силабусах зазначено, що остаточна оцінка за курс розраховується таким чином (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінювання

Юридична психологія		Методика проведення психологічної експертизи	
Види оцінювання	% від остаточної оцінки	Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1-5 (тема 1-10) : опитування під час занять – усно, тести, завдання, обговорення кейсів, (робота на практичних та семінарських заняттях)	45	Модуль 1 (тема 1-4) – опитування під час занять - усно, тести, практичні завдання, обговорення кейсів.	40
Самостійна робота	5	Самостійна робота	5
ІНДЗ – індивідуальна письмова робота	25	ІНДЗ	25

Залік (теми 1 - 10) – тести, завдання	25	Залік (теми 1 - 4) – тести, завдання	30
Всього	100	Всього	100

До того ж в силабусах до навчальних дисциплін відображено **політику щодо відвідування**. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проєкту тощо) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та ІНДЗ. У кожному разі студенти зобов'язані дотримуватися дедлайнів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно з графіком.

Аналіз особливостей підготовки здобувачів освіти спеціальності “Психологія” в ТНПУ імені Володимира Гнатюка дозволяє зробити такі **висновки**:

Професійна підготовка є головною складовою становлення майбутнього психолога як успішного, конкурентоспроможного фахівця на ринку праці. В нинішніх умовах українська вища освіта повинна приділяти велику увагу практичній діяльності студентів під час навчання в ЗВО. Тому, на всі п'ять видів практики в ОП виділено 24 кредити.

Сьогодні, з причини відсутності державних стандартів у чималій кількості спеціальностей, ЗВО самі формують змістову компоненту професійної підготовки здобувачів освіти. Це відкриває перспективи для оперативного реагування у змісті освіти на виклики часу, завдяки введенню до навчального процесу тих дисциплін, які оптимально забезпечують набуття потрібних компетенцій, що сприяє адекватному реагуванню на виклики часу у якому ми живемо і працюємо.

Типусяк Ірина
студентка, 1 курс, ОР магістр,
група ПСРм(3)-14, спеціальність “Психологія”,
Карпатський національний університет ім. Василя Стефаника,
наук. керівн.: к. психол. н., доцент Грандт В. В.,
Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

Актуальність дослідження. У сучасному світі цифрові технології стали одним із ключових факторів, що визначають умови розвитку дитини. Діти молодшого шкільного віку активно взаємодіють із цифровими пристроями, що впливає на формування їхніх психічних процесів, поведінки та емоційної сфери. У зв'язку з цим відбувається трансформація традиційних умов соціалізації, навчання та міжособистісної взаємодії.